

Special coronacrisis

April 2020

De coronacrisis heeft een grote impact op onze samenleving. De effecten zijn overal voelbaar. De ESS heeft hierover verschillende gesprekken gevoerd met haar stakeholders onder gemeenschappen, gemeenten en professionals. Over de uitkomsten van deze gesprekken leest u meer in deze special. U leest welke knelpunten er leven in relatie tot maatschappelijke spanningen.

Impact maatregelen coronacrisis

Gevolgen voor kwetsbare groepen

De maatregel thuisblijven heeft een negatieve impact op kwetsbare groepen. Uit de gesprekken blijkt dat de effecten van thuisisolatie groot zijn. Door het wegvallen van de dagelijkse structuur, het verenigingsleven, activiteiten en bezoek raken mensen (verder) geïsoleerd. Ook dreigt eventueel benodigde (medische) zorg weg te vallen. Daarnaast wordt aangegeven dat er zorgen zijn over een toename in huiselijk geweld, kindermishandeling en relatieproblemen. Ook zijn er zorgen over toenemende psychische problemen die versterkt worden door thuisisolatie.

Toegang tot en begrip van (overheid)communicatie

Cruciale informatie over de coronacrisis en gezondheids(zorg) komt niet bij iedereen aan. Aangekondigde maatregelen bereiken een deel van anderstalige Nederlanders nauwelijks waardoor men zelf (gezondheids)risico's loopt óf een onjuiste invulling geeft aan de uitvoering van maatregelen. Uit de gesprekken blijkt dat deze groepen behoefte hebben aan informatie in de eigen taal. Inmiddels is mede om deze redenen door verschillende organisaties vertaald materiaal beschikbaar gesteld (zie tussenkop communicatie).

Globale communicatie/ alternatieve nieuwsbronnen

De lockdownmaatregelen in verschillende landen hebben geleid tot fysieke sluiting maar niet tot digitale beperkingen. Daardoor heeft iedereen toegang tot berichtgeving uit verschillende landen en dus ook in verschillende talen. Verschillende anderstalige doelgroepen vragen zich dan ook af welke informatie juist is. Informatie uit eigen taal blijft nog steeds een belangrijke informatiebron voor niet Nederlandssprekenden waardoor mogelijke andere of onjuiste informatie, opvattingen, meningen en standpunten over de coronacrisis worden gedeeld.

Impact op maatschappelijke spanningen

Zowel gemeenten als professionals maken zich zorgen over het effect van de coronacrisis op radicalisering. Aanvullend hierop waarschuwen, net als personen uit gemeenschappen waarmee gesproken is, zij ook voor oplopende maatschappelijke spanningen.

De effecten van de crisis op radicalisering

De acute aandacht voor het coronavirus leidt ertoe dat de aandacht voor radicalisering en polarisatie binnen overheid(instanties), gemeenschappen en professionals mogelijk afneemt. Risico hiervan is dat kwetsbare groepen uit het zicht van professionals kunnen verdwijnen. Door de thuisisolatie is het mogelijk dat de voedingsbodems en triggerfactoren in het radicaliseringsproces versterkt worden, omdat jongeren vaker dan normaal in aanraking kunnen komen met diverse informatiebronnen van beïnvloeding en complottheorieën.

Overlast op straat

In meerdere steden wordt geconstateerd dat er met name in kwetsbare wijken spanningen zijn tussen jongeren en buurtbewoners. Dit omdat niet alle jongeren de maatregelen (willen) begrijpen en buiten willen zijn (denk ook aan mensen die niet goed meekomen zoals bijvoorbeeld mensen met een laag verstandelijke beperking). Dit leidt tot onbegrip en ongemak tussen buurtbewoners en op sociale media. Zowel politie als jongerenwerkers proberen daarin, binnen de huidige richtlijnen, te bemiddelen en attenderen jongeren op de maatregelen.

Eenzijdige beeldvorming en desinformatie (nepnieuws)

Doordat mensen afgesloten zijn van de buitenwereld, angstig en onrustig zijn én de hoeveelheid aan (online) informatie over de coronacrisis (inter)nationaal overweldigend is, neemt de mogelijke impact van desinformatie toe. Mensen beschikken niet altijd over de kennis om te achterhalen of geraadpleegde bronnen betrouwbaar zijn en lijken hierdoor gevoelig(er) voor verschillende complottheorieën die op sociale media en berichtendiensten zoals Whats App circuleren. Hierdoor ontstaat ook het risico dat, veelal met de intentie anderen te helpen, men onbedoeld zelf desinformatie verspreidt.

Impact op religieuze instellingen

De impact van de coronacrisis op religieuze instellingen leidt tot vele zorgen bij verschillende voorgangers. Doordat bijeenkomsten boven de 30 personen verboden zijn kunnen reguliere diensten niet meer plaatsvinden, zijn veel instellingen gesloten en zijn de onzekerheden over de viering van o.a. Pasen en de Ramadan groot. Uit de gesprekken blijkt dat men daarom nadent over alternatieven; zoals meerdere kleinschalige diensten, audio en online mogelijkheden voor het gebed en het nog bewuster omgaan met afstand en contact tijdens de vieringen en bezoeken.

Gebed

Tot 28 april zijn alle samenkomsten verboden m.u.v. religieuze/levenbeschouwelijke bijeenkomsten. Die mogen wel tot 30 mensen samenkomen vanwege grondwettelijke vrijheden. (zie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/veelgestelde-vragen-over-de-aanpak-van-het-nieuwe-coronavirus-in-nederland>).

Wel moeten bezoekers van zulke samenkomsten zich houden aan de hygiëneregels en anderhalve meter afstand van elkaar houden. Daarnaast zijn samenkomsten die vergunningsplichtig zijn tot 1 juni verboden. Men geeft in gesprekken aan deze verschillende maatregelen verwarrend zijn en nog veel vragen oproepen m.b.t. de uitvoerbaarheid en toepasbaarheid ervan op de eigen diensten. Religieuze instellingen denken na over, of passen al alternatieve vormen van religieuze viering en onderling contact toe.

Religieuze vieringen en perioden

Kerken, synagoges en moskeeën worstelen met vieringen zoals Pasen, Pesach en Ramadan. De vraag is of deze door kunnen gaan. Gemeenten krijgen daarover vanuit met name de islamitische gemeenschap vragen en/of zijn er al over in gesprek met moskeebesturen. Enkele moskeeën willen nagaan of er toch mogelijkheden zijn om kleine iftar-bijeenkomsten te organiseren voor eenzame personen uit de gemeenschap binnen de ruimte die de regels toestaan. Koepelorganisaties denken mee met moskeebesturen over alternatief aanbod zoals online preken, livestreams en andere online activiteiten..

Financiële problemen

Religieuze instellingen ontvangen op verschillende manieren donaties die nu door de coronacrisis flink teruglopen. Zo blijven veel donaties, die tijdens reguliere diensten en religieuze vieringen (zoals Pasen en Ramadan) worden gedaan, uit. Deze maken doorgaans een groot onderdeel uit van de jaarlijkse inkomsten. Een tekort aan middelen kan voor problemen of spanningen zorgen binnen besturen en hun achterban. Om dit probleem enigszins het hoofd te bieden hebben verschillende instellingen alternatieve vormen van geldinzameling bedacht of denken erover na.

Activiteiten voor jongeren

Professionals, gemeenten en religieuze instellingen maken zich zorgen over mogelijke onrust bij jongeren door gebrek aan voldoende activiteiten komende weken, onder andere in de de meivakantie wanneer er geen schoolverplichtingen zijn en tijdens de Ramadan en Pasen. Denk aan jongeren die samenscholen en/of overlast veroorzaken. Daarom denken verschillende organisaties en gemeenten samen na over extra (online) activiteiten voor jongeren gedurende onder andere de Ramadan.

Islamitisch begraven

Traditioneel worden veel moslims na overlijden repatriëerd naar het land van herkomst. Nu het vliegverkeer stil is komen te liggen vanwege internationale coronamaatregelen kan dit, met uitzondering van begraven in Turkije, niet. Nederlandse moslims met een bi-culturele achtergrond die elders een graflegging prefereren, zijn dan ook genoodzaakt om hier begraven te worden. De virusuitbraak heeft druk gelegd op gemeenten en reeds bestaande initiatieven voor islamitisch begraven in Nederland. 'Zo heeft de gemeente Rotterdam afgelopen week bekend gemaakt 'eeuwige grafurust' mogelijk te maken op gemeentelijke begraafplaatsen. Een maatregel die gepland was per 2021, maar nu versneld is uitgevoerd.

Meertalige communicatie over het coronavirus

Meertalige informatie over het coronavirus vanuit het Rijk is beschikbaar op: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/documenten/publicaties/2020/03/14/coronavirus-communicatiemiddelen-preventie-en-publieksvragen-anderstalig
Er zijn posters in het Engels, Spaans, Arabisch, Papiamentu, Papiamentu, Pools en Turks. En uitingen voor social media in het Duits en Frans. Daarbaast zijn er verschillende initiatieven ontplooit om informatie meertalig beschikbaar te krijgen.

Vertalingen informatie coronavirus vanuit Pharos

Talen: Nederlands, Turks, Tigrinya, Engels, Arabisch, Pools, Farsi, Chinees en Somalisch.

- Zie: www.pharos.nl/coronavirus/

Vertalingen persconferenties Tolk- en vertaalcentrum

Talen: Arabisch-Syrisch, Marokkaans-Arabisch, Pools, Tigrinya, Turks.

- Zie: www.tvcn.nl/persconferentie/

Meertalige informatiefilms van Stichting Nieuwlander

Talen: Tigrinya, Arabisch en Koerdisch.

- Zie: www.nieuwlander.nl/corona/

Voorlichtingsmateriaal van Kalkaal Advies & Begeleiding

Taal: Somalisch.

- Zie: www.kalkaal.nl/corona

Telefonische helpdesk Corona Actiecomité Statushouders

Talen: Tigrinya en Arabisch.

- Corona Helpdesk voor Statushouders: 085 – 58 0 88 00

- Bereikbaar op werkdagen tussen 14:00 – 16:00uur

Telefonische helpdesk Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders

Talen: Nederland, Arabisch (Marokkaans) en Tamazight.

- Zie: www.smn.nl/

Telefonische helpdesk Platform Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten (NOOM)

Talen: Chinees, Italiaans, Kaapverdisch, Marokkaans, Moluks, Spaans, Papiamentu en Turks

- Telefoonnummer helpdesk: 030-3 400 600

- Bereikbaar op werkdagen tussen 9.00 en 17.00 uur.

- Zie ook: www.netwerknoom.nl/

Social media inzet en imams

Het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) zet in op wegnemen van desinformatie en misverstanden rondom corona via o.a. social media en imams. Er is aandacht voor de maatregelen van de overheid, de positie van kwetsbare ouderen en zieken, het delen van best practices en islamitisch begraven.

- Contactpersoon: Muhsin Koktas

- Telefoonnummer: 06 389 025 32

Tips voor gemeenschappen, gemeenten en professionals

1. Volg de richtlijnen van het RIVM, Rivm.nl.
2. Voor veelgestelde vragen over het coronavirus, waaronder financiële regelingen, zie Rijksoverheid.nl.
3. Maak gebruik van elkaars contacten/ netwerken (sleutelfiguren, rolmodellen en (lokale) influencers) om informatie te verspreiden maar ook om te weten hoe deze crisis doorwerkt in de (lokale) samenleving.
4. Maak gebruik van bestaande ketens op lokaal niveau.
5. Blijf zoeken naar creatieve vormen om in contact te blijven met elkaar.
6. Zet ook middelen in zoals belrondes, om hiermee kwetsbare doelgroepen actief te bereiken.

Wat doet de ESS (voor u)?

De ESS (inclusief Platform JEP) blijft ook tijdens deze coronacrisis, in contact met gemeenten, gemeenschappen en professionals en zal ervaringen en initiatieven blijven ophalen om ontwikkelingen te volgen. De ESS zal de opgehaalde inzichten delen met de genoemde doelgroepen en waar mogelijk koppelen aan advies op maat, tips, en onderlinge uitwisseling tussen de verschillende partijen. Dat kan enerzijds door het delen van best practices en ervaringen uit het land en anderzijds door het faciliteren van (online) bijeenkomsten.

Vragen of meer informatie?

Voor algemene informatie en tools over netwerkopbouw, radicalisering, maatschappelijke spanningen en polarisatie kunt u terecht op de website van de ESS, Socialestabiliteit.nl.

Heeft u vragen en staat het antwoord niet op onze website, bel dan naar 070-3334555 of mail naar ess@minszw.nl. Ook de individuele ESS-adviseurs zijn bereikbaar op hun eigen telefoonnummers.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Expertise-unit Sociale Stabiliteit
Postbus 90801 | 2509 LV Den Haag

© Ministerie van SZW | April 2020